

УДК 351.338.481.32

Маслиган О.О.*кандидат економічних наук,
доцент кафедри туризму та рекреації
Мукачівського державного університету***ОЦІНКА УНІКАЛЬНОСТІ ЯДРА КЛАСТЕРА ТУРИЗМУ
ТА РЕКРЕАЦІЇ У ЗАКАРПАТСЬКІЙ ОБЛАСТІ**

У статті реалізовано оцінку унікальності ядра кластеру туризму та рекреації у Закарпатській області, сутність якого зведено до сукупності туристичних ресурсів, а саме: 1) природних, таких як: якісні водні ресурси; бальнеологічні ресурси; лісові ресурси, у межах яких важливими є фітолікувальні ресурси та ресурси природно-заповідного фонду; кліматичні ресурси; 2) штучно створених людиною об'єктів, зокрема, історико-культурних та інфраструктурних ресурсів. Отримані результати у перспективі можуть бути використані при формуванні проекту кластеру туризму та рекреації (що повинне здійснюватися у межах тих територій Закарпатської області, де наявне якісне ядро для їх створення).

Ключові слова: ядро кластера, природні ресурси, штучно створені людиною об'єкти.

Маслиган Е.А. ОЦЕНКА УНИКАЛЬНОСТИ ЯДРА КЛАСТЕРА ТУРИЗМА И РЕКРЕАЦИИ В ЗАКАРПАТСКОЙ ОБЛАСТИ

В статье реализована оценка уникальности ядра кластера туризма и рекреации в Закарпатской области, сущность которого сведена к совокупности туристических ресурсов, а именно: 1) природных, таких как: качественные водные ресурсы; бальнеологические ресурсы; лесные ресурсы, в пределах которых важны фитолечебные ресурсы и ресурсы природно-заповедного фонда; климатические ресурсы; 2) искусственно созданных человеком объектов, в частности, историко-культурных и инфраструктурных ресурсов. Полученные результаты в перспективе могут быть использованы при формировании проекта кластера туризма и рекреации (что должно осуществляться в пределах тех территорий Закарпатской области, где имеется качественное ядро для их формирования).

Ключевые слова: ядро кластера, природные ресурсы, искусственно созданные человеком объекты.

Maslyhan E.A. THE ASSESSMENT OF CLUSTER CORE OF TOURISM AND RECREATION IN TRANS-CARPATHIAN REGION

In this article is estimation the unique of the core cluster of tourism and recreation in Trans-Carpathian region (therefore the core this is a set of tourist resources). As a specifically is estimation: 1) the natural resources, such as the high-quality water resources; the spa resources; the forest resources (which are important space to have got a plant medical and the natural reserve fund resources); the climatic resources; 2) the artificial man-made objects (that including the historical, cultural resources and infrastructure resources). The results will be use by formation of project of tourism and recreation clusters of the Trans-Carpathian region (in the territories with have a high quality core).

Keywords: the core of cluster; the natural resources; the artificial man-made objects.

Постанова проблеми. Створення проекту кластеру туризму та рекреації повинне здійснюватися у межах тих територій Закарпатської області, де наявне якісне ядро для їх створення. При цьому ядро кластеру туризму та рекреації фактично являє собою сукупність туристичних ресурсів, а саме: 1) природних, таких як: водні; бальнеологічні; лісові; кліматичні; 2) штучно створених людиною об'єктів, зокрема, історико-культурних та інфраструктурних ресурсів. Разом з тим окреслені ресурси лише тоді формують ядро кластера, коли можуть бути використані для створення туристичного продукту. Ці ресурси визначають унікальність туристичної послуги, що надається учасниками кластеру (а саме приваблюють здатність, що дозволяє ідентифікувати наявність умов, необхідних для виникнення рекреаційної зони).

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У наукових працях Явкіна В.Г., Руденко В.П., Короля О.Д. [9], Молнар О.С., Марченко О.І. [7] та ін. знайшли своє відображення питання щодо первинної оцінки унікальності туристичних ресурсів та деяких аспектів їх впливу на формування умов для виникнення рекреаційної зони. Разом з тим наявна необхідність застосування визначених положень саме у площині аналізу ядра кластеру (як найбільш перспективної форми підвищення конкурентоздатності сфери туризму та рекреації) [6].

Мета статті полягає в оцінці унікальності ядра кластеру туризму та рекреації у Закарпатській області.

Виклад основного матеріалу дослідження. Нами констатовано, що базовою умовою створення про-

екту кластеру туризму та рекреації у Закарпатській області є [7; 9]:

1) первинна оцінка унікальності туристичних ресурсів, яка полягає в ідентифікації їх привабливості для туристів. Окреслене можна забезпечити на основі введення в якості вихідних результатів такої оцінки системи рейтингових значень (ri), які надаватимуться кожній території (або рекреаційній зони Закарпатської області, а саме: Ужгородської, Мукачівської, Великоберезнянської, Перечинської, Міжгірської, Воловецької, Свалявської, Іршавської, Березівської, Хустської, Виноградівської, Тячівської, Рахівської [7]) у залежності від сукупного обсягу наявних туристичних ресурсів (чим їх більше, тим більш приваблива територія). При цьому середній рейтинг туристичної зони (\bar{r}) доцільно розраховувати згідно з алгоритмом:

$$\bar{r} = \frac{rv+rb+rbp+\frac{r1}{n}+rz+rk+ri/k+rinf}{7}, \quad (1)$$

де рейтинг території виділяють: rv – за наявністю водних ресурсів; rb – за наявністю бальнеологічних ресурсів; rbp – за наявністю перспективних бальнеологічних ресурсів; $r1/fl$ – за наявністю фіто лікувальних та лісових ресурсів; rz – за наявністю ресурсів природно заповідного фонду; rk – за наявністю комфортності території щодо лікування та відпочинку; ri/k – за наявністю культурно-історичних ресурсів; $rinf$ – за пропускною спроможністю інфраструктурних об'єктів;

2) первинна оцінка туристичних ресурсів, що реалізується за допомогою індексаторів щодо обся-

гів ресурсів та їх використання, у тому числі екологічної складової (основні з яких наведені у табл. 1) та пропускних спроможностей інфраструктурних об'єктів.

Важливою складовою ядра кластеру туризму та рекреації є: 1) бальнеологічні ресурси, тобто природні лікувальні речовини, що використовуються для немедикаментозного лікування на курортах та поза ними – лікувальні мінеральні води, термальні води та лікувальні грязі; 2) ВР (або всі води гідросфери у межах рекреаційних зон, зокрема, води рік, озер, каналів, водойм, ґрунтові води, вода гірських льодо-

виків). Оцінка бальнеологічних та водних ресурсів рекреаційних зон Закарпатської області (станом на 2014 р.) представлена у табл. 2.

Область має щільну мережу річок (1,7 км/км²) та озер (32 об'єкти) [3]. При цьому оцінка ВР доцільна у межах усіх рекреаційних зон Закарпатської області (за критерієм придатності їх використання для задоволення туристично-рекреаційних потреб, за густотою водойм та гідросітки). Це дозволяє надати найбільш високий рейтинг за цим параметром Берегівській, Виноградівській, Хустській, Ужгородській, Мукачівській зонам.

Таблиця 1

Характеристика індикаторів, щодо обсягів туристичних ресурсів та їх використання

Показник	Водні ресурси (далі – ВР)	Лісові та фітолікувальні ресурси (далі – ФЛР)	Ресурси природно-заповідного фонду	Історико-культурні ресурси (далі – ІКР)	Кліматичні ресурси (далі – КР)
Обсяг наявних ресурсів	1) наявності водних ресурсів в середньому на 1 га*; 2) кількість працюючих та перспективних свердловин мін. вод;	1) лісистість, % від загальної площі; 2) площа лісів та інші лісовкритих територій, тис. га; 3) площа лісів та лісовкритих площ, придатних для відпочинку (фітолікувальний ресурс);	% площі природно-заповідного фонду (далі – ПФЗ) до загальної	1) частка історико-культурних об'єктів у загальній їх кількості, %; 2) кількість музеїв, архітектурних пам'яток, археологічних та ін. пам'яток;	-
Обсяг використання ресурсів*	1) наявність водойм і річок, придатних для відпочинку, купання, сплаву на байдарках та каное; 2) наявність факторів забруднення та збільшення використання ресурсу (млн. куб)	1) загибель лісових культур та лісових насаджень; 2) зростаюча динаміка рубок по господарствах та пов'язаних з веденням лісового господарства, га/м ³	-	-	загальна комфортність території щодо лікування та відпочинку

* У т. ч. екологічної складової природних туристичних ресурсів

Джерело: розроблено автором на основі [9; 7]

Таблиця 2

Результат оцінки бальнеологічних та водних ресурсів у межах рекреаційних зон Закарпатської області, станом на 2014 р.

Рекреаційні зони	Загальна площа земель		Внутрішні, у т.ч. мінеральні води		Наявність ВР на 1 га (%)	Працюючі свердловини мін. вод		Перспективні свердловини мін. та терм. вод		Наявність водойм і рік, %		Рейтинг території *	
	тис. га.	частка %	тис. га	частка %		од.	частка %	од.	частка, %	відпочинку	купання / сплав на байдарках	водних	бальнеологічних **
Ужгородська	86976	6,8	1598	8,8	1,84	8	12,5	2	3,63	+	+	5	2/6
Мукачівська	99821	7,8	2658	15	2,66	5	7,8	3	5,45	+	+	3	4/7
Великобerezнянська	80992	6,4	690	3,8	0,85	0	0,0	5	9,0	-	+	7	-/5
Перечинська	63127	4,9	432	2,3	0,68	1	1,6	3	5,45	+	+	8	7/7
Міжгірська	116551	9,2	555	3,1	0,48	5	7,8	8	14,5	-	-	10	4/3
Воловецька	54390	4,2	331	1,8	0,61	0	0	7	0	-	-	9	-/4
Свалявська	67301	5,3	435	2,4	0,65	24	37,5	1	1,8	-	-	8	1/7
Іршавська	94447	7,4	1102	6,1	1,17	0	0	5	9,09	-	+	6	-/5
Берегівська	65426	5,2	2094	12	3,2	3	4,7	9	16,3	+	+	2	6/3
Хустська	99662	7,9	2291	13	2,3	6	9,4	49	9,09	+	+	4	3/2
Виноградівська	69677	5,5	2758	15	3,96	1	1,6	1	1,8	+	+	1	7/7
Тячівська	181754	14	1936	11	1,06	7	11	53	37,2	+	+	6	2/1
Рахівська	189210	15	1224	6,7	0,64	4	6,3	9	16,4	+	+	8	5/3
Всього	1269334	100	18104	100	20,1	64	100	155	100	53	77	-	-

* Порядковий показник, що відображає важливість кожної рекреаційної зони за наявністю водних та бальнеологічних ресурсів (встановлено від 1 до 13 – за кількістю об'єктів оцінки. Об'єкти, де відповідні об'єкти відсутні, у рейтингу не беруть участі, автоматично прирівнюючись до самої останньої позиції).

** Працюючих/перспективних

Джерело: розроблено на основі [3; 8; 9]

Оцінка бальнеологічних ресурсів виявила найкращу забезпеченість мінеральною водою із працюючих свердловин у межах таких рекреаційних зон, як [5; 3]: 1) Свалявська та Ужгородська – де зосереджена більшість працюючих свердловин мінеральних вод та представлені майже всі їх типи; 2) Тячівська – де наявні приблизно 60 мінеральних джерел (з яких сім – працюючі), що містять до 20-ти життєво необхідних для здоров'я людини мікроелементів. Особливо багаті металами високогірні джерела Усть-Чорної, Руської Мокрої, Великої Угольки, Тарасівки. Є джерела з вмістом дефіцитного у Закарпатті фтору, йоду; 3) Хустська – де наявні родовища мінеральних вод різних груп: Шаянське, Драгівське, Велятинське, Нарцис. Разом з тим перспективними з бальнеологічної точки зору є Тячівська, Хустська, Міжгірська (де найвідоміші перспективні свердловини з мінеральною водою Соймівське, Келечинське,

Вучківське, Верхньобистрянське, Колочавське та термальне джерело «Теплі води», с. Велятино), Берегівська (зокрема, свердловини мінеральної та термальної води м. Берегово та с. Косино), Рахівська та Воловецька (найвідоміше з них в урочищі Занька) рекреаційні зони. Найменш перспективною з точки зору водних та бальнеологічних ресурсів є Свалявська та Воловецька рекреаційні зони.

Важливим параметром для ВР (як складової ядра кластеру) є забезпечення якісними ресурсами, що визначається структурою та динамікою водокористування (а саме використання відповідних ресурсів для задоволення потреб туристів, населення, сільського господарства та інших потреб, включаючи скидання стічних вод та інші види ресурсного використання [1]) та загального забруднення. Активне скидання неочищених/не достатньо очищених стічних вод на основі води природних джерел знижує

Таблиця 3

Результат оцінки лісів рекреаційних зон Закарпатської області

Рекреаційні зони	Загальна площа земель		Ліси та інші лісовкриті площі, тис. га		Лісистість, % від загальної площі	З усіх лісів та лісовкритих площ придатних для відпочинку		Рейтинг території *
	тис. га.	частка, %	тис. га.	частка, %		тис. га	частка, %	
Ужгородська	86976	6,85	25026	3,48	0,29	27	0,35	10
Мукачівська	99821	7,86	33687	4,68	0,34	5963	76,49	9
Великобerezнянська	80992	6,38	58258	8,09	0,72	0	0,00	3
Перечинська	63127	4,97	44387	6,16	0,70	0	0,00	4
Міжгірська	116551	9,18	77780	10,80	0,67	428	5,49	6
Воловецька	54390	4,28	36450	5,06	0,67	0	0,00	6
Свалявська	67301	5,30	49625	6,89	0,74	0	0,00	2
Іршавська	94447	7,44	52384	7,27	0,55	49	0,63	7
Берегівська	65426	5,15	9280	1,29	0,14	0	0,00	11
Хустська	99662	7,85	52445	7,28	0,53	0	0,00	8
Виноградівська	69677	5,49	12132	1,68	0,17	0	0,00	12
Тячівська	181754	14,32	123905	16,79	0,68	1329	17,05	5
Рахівська	189210	14,91	147702	20,51	0,78	0	0,00	1
Всього	1269334	100	723061	100	-	7796	100	-

* Порядковий показник, що відображає важливість кожної рекреаційної зони за наявністю фітолікувальних та лісових ресурсів (встановлено від 1 до 13 – за кількістю об'єктів оцінки. При цьому об'єкти, де відповідні об'єкти відсутні, у рейтингу не беруть участі, автоматично привірюються до самої останньої позиції).

Джерело: розроблено на основі [4; 9]

Таблиця 4

Результати оцінки ПЗФ рекреаційних зон Закарпатської області станом на 2014 р.

Рекреаційні зони	Загальна площа зони, тис. га	Кількість об'єктів ПФЗ, од.		Площа ПЗФ, га	% площі ПЗФ до загальної площі	Рейтинг території
		загальна	загальнодержавного / місцевого значення			
Ужгородська	86976	34	3/31	4980,59	0,003	5
Мукачівська	99821	27	2/25	6414,1	0,001	5
Великобerezнянська	80992	25	2/23	39164,6	0,049	1
Перечинська	63127	22	2/20	3233,5	0,006	5
Міжгірська	116551	54	4/50	41182,85	0,036	2
Воловецька	54390	17	3/14	2719,4	0,003	6
Свалявська	67301	17	3/14	334,24	0,0003	9
Іршавська	94447	20	4/16	9005,51	0,010	4
Берегівська	65426	21	1/20	555,7	0,001	8
Хустська	99662	29	2/27	4690,33	0,0003	7
Виноградівська	69677	17	3/14	6170,61	0,002	4
Тячівська	181754	66	7/59	15374,71	0,010	4
Рахівська	189210	105	6/99	43501,61	0,021	3

Джерело: розроблено на основі [3; 8; 9]

сукупну кількість річок та водойм, придатних для відпочинку та купання (у зв'язку з їх хімічними, фізичними або біологічними забрудненнями).

У складі ядра кластеру туризму та рекреації Закарпатської області вагоме місце належить лісовим ресурсам, які інтерпретовані як лісові запаси цінної деревини, технічної, лікарської сировини (ФЛР) та продуктів лісу. При цьому ФЛР визначаються за параметрами рекреаційного використання лісів та їх сприятливим санітарно-гігієнічним фоном та ресурсами ПЗФ. Відповідно, за базовим критерієм оцінки потенційних фітолікувальних властивостей лісових ресурсів є лісистість території (табл. 3).

Найбільш лісистими є гірські райони (Рахівська, Свалявська, Великоберезнянська, Перечинська, Міжгірська, Воловецька, Тячівська), що надає можливості для широкого розвитку у них туризму і рекреації.

Разом з тим у 2014 р. наявне зростання динаміки рубок – на 49% [4], що створює ризики зниження обсягів ФЛР та лісистості територій рекреаційних зон Закарпатської області та загибелі лісових культур і лісових насаджень.

Важливим є вивчення і ресурсів ПЗФ у межах лісових та фітолікувальних ресурсів рекреаційних зон Закарпатської області, що доцільне через відсоткове відношення площі такого фонду зони до її загальної площі. Результати оцінки ПЗФ рекреаційних зон Закарпатської області станом 2014 р. наведено у табл. 4.

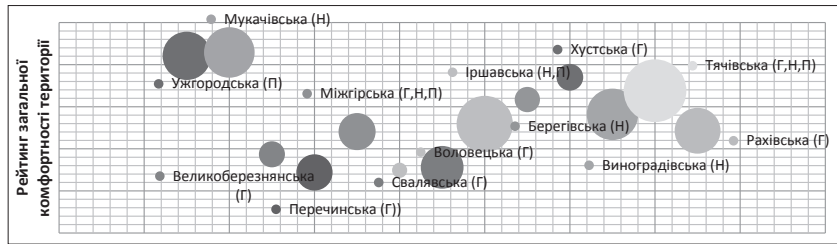
Так, найкращим ПЗФ володіють: 1) Великоберезнянська рекреаційна зона, де розташовано два об'єкти загальнодержавного значення, зокрема, Національний природний парк «Ужанський», ботанічна пам'ятка природи «Гора Яворник» та 23 об'єкти місцевого значення; 2) Міжгірська рекреаційна зона, де розташовано чотири об'єкти загальнодержавного значення, зокрема, частина Національного природного парку «Синевир», лісовий заказник

«Кам'янка», пам'ятки природи «Урочища Великий Яворець та Обнога» та «Голятин» та 50 об'єктів місцевого значення; 3) Рахівська рекреаційна зона, де розташовано шість об'єктів загальнодержавного значення, зокрема, частина Карпатського біосферного заповідника, заказники «Діброва», «Урочища Затінки і Тересянка», «Апшинський», пам'ятки природи «Урочище «Довгий потік» та «Скелі Близниці» та 99 об'єктів місцевого значення; 4) Іршавська рекреаційна зона, де розташовано чотири об'єкти загальнодержавного значення – Національний природний парк «Зачарований край», заказники «Річанський», «Зачарована долина», пам'ятка природи «Болото Чорне Багно» та об'єкти місцевого значення.

При формуванні ядра кластеру велике значення мають ІКР (пам'ятки історії або предмети духовно-матеріальної культури; архітектурно-культурні пам'ятки). Відповідно до оцінки ІКР рекреаційних зон Закарпатської області (табл. 5), встановлено, що на її території сконцентрована велика їх частина, що формує значний туристичний інтерес.

Найбільша частка ІКР наявна у межах Ужгородської, Берегівської, Виноградівської, Мукачівської, Міжгірської та Хустської рекреаційних зон.

Складовою ядра кластеру туризму та рекреації є КР, що визначають загальну комфортність території щодо лікування та відпочинку. Кліматичні умови

* (Н) низовинний район. Лікувальний ефект седативний, нейрорегуляторний, актопротекторний, бронходилатуючий, метаболічний, гіпотонічний, бактерицидний; (П) передгірний район. Лікувальний ефект репаративно-регенеративний, адаптаційно-трофічний, імунодепресивний, метаболічний, актопротекторний, гемостимулюючий, бактерицидний; (Г) – гірський. Лікувальний ефект репаративно-регенеративний, катоболічний, детоксикаційний.

Рис. 1. Результат оцінки КР Закарпатської області станом на 2014 р.

Таблиця 5

Результат бальної оцінки ІКР рекреаційних зон Закарпатської області станом на 2014 р.

Рекреаційні зони	Архітектурні пам'ятки		Пам'ятки археології		Пам'ятки історії		Пам'ятки мистецтва		Музеї		Всього об'єктів		Рейтинг території
	Кількість, об	Частка, %	Кількість, об	Частка, %	Кількість, об	Частка, %	Кількість, об	Частка, %	Кількість, об	Частка, %	Кількість, об	Частка, %	
Ужгородська	39	17,1	58	22,9	49	53,8	33	12,6	23	23,2	202	21,7	1
Мукачівська	24	10,6	18	7,1	19	20,9	37	14,2	11	11,1	109	11,7	4
Великоберезнянська	10	4,4	0	0	0	0	4	1,53	0	0	14	1,5	14
Перечинська	2	0,88	1	0,40	2	2,20	8	3,07	6	6,06	19	2,04	12
Міжгірська	28	12,3	0	0,00	1	1,10	22	8,43	15	15,1	66	7,09	5
Воловецька	11	4,85	0	0,00	0	0,00	8	3,07	5	5,05	24	2,58	11
Свалявська	4	1,76	2	0,79	1	1,10	13	4,98	5	5,05	25	2,69	10
Іршавська	11	4,85	18	7,11	3	3,30	21	8,05	4	4,04	57	6,1	7
Берегівська	41	18,1	65	25,6	5	5,49	17	6,5	8	8,08	136	14,6	2
Хустська	14	6,17	6	2,37	7	7,69	26	9,96	6	6,06	59	6,3	6
Виноградівська	21	9,25	77	30,4	2	2,20	22	8,43	6	6,06	128	13,7	3
Тячівська	12	5,29	7	2,77	1	1,10	30	11,5	7	7,07	57	6,12	8
Рахівська	10	4,41	1	0,40	1	1,10	20	7,66	3	3,03	35	3,76	9
Всього	227	100	253	100	91	100	261	100	99	100	931	100	-

Джерело: розроблено на основі [2; 3; 9]

Закарпатської області показані для відвідування рекреантами з запальними захворюваннями органів дихання, бронхіальною астмою, постінфарктним кардіосклерозом, туберкульозом, хворобами крові, захворюваннями ЛОР-органів та неврозами. Результати аналізу КР рекреаційних зон за загальною комфортністю наведені на рис. 1.

Так, умовами для кліматотерапії володіють усі рекреаційні зони Закарпатської області, проте максимально комфортними є Міжгірська та Тячівська.

Складовою ядра кластеру туризму та рекреації є пропускну спроможності інфраструктурних об'єктів, що забезпечують процеси та умови з виробництва туристичних послуг (табл. 6).

Так, станом на 2014 р. найбільша місткість готелів та аналогічних засобів розміщування наявна у Виноградівській, Ужгородській, Мукачівській та Свалявській рекреаційній зонах; спеціалізованих засобів розміщення – у Свалявській, Мукачівській, Тячівській та Хустській рекреаційній зонах; об'єктів ресторанного господарства – у Тячівській, Свалявській, Великоберезнянській та Іршавській рекреаційних зонах.

За результатами зведеного аналізу (табл. 7) можна здійснити сегментацію рекреаційних зон Закарпатської області за привабливою здатністю, згідно з різницею окреслених зон за їх середнім рейтинговим значенням.

Таблиця 6

Результат оцінки інфраструктурних ресурсів, рекреаційних зон Закарпатської області станом на 2014 р.

Рекреаційні зони	Номерний фонд ¹		Місткість СЗР ³				Кількість РІ ²		Бальна оцінка ресурсів	
	Кількість номерів	Частка, %	Кількість ліжок, од				Частка, %	Одноразових місць, од		
			усього	С	БВ	ДС				
Ужгородська	1083	13,8	306	176	0	80	4,5	1576	0,0	4,7
Мукачівська	1148	14,6	1503	1261	80	0	22	1729	5,8	3,3
Великоберезнянська	87	1,1	195	0	195	0	2,9	460	14	6
Перечинська	111	1,4	296	0	136	0	4,4	888	9,8	5,7
Міжгірська	196	2,5	182	112	0	0	2,7	930	0,0	6
Воловецька	148	1,9	50	0	0	50	0,7	155	0,0	7,7
Свалявська	1198	15,2	1799	1411	125	210	26,6	1237	9,0	2
Іршавська	994	12,6	420	150	200	0	6,2	2146	14,5	3,3
Хустська	193	2,5	517	412	0	60	7,7	483	0,0	5,3
Берегівська	304	3,9	101	0	101	0	1,5	433	7,3	6
Виноградівська	1683	21,4	247	200	47	0	3,7	1790	3,4	4
Тячівська	249	3,2	885	125	499	0	13,1	2660	36	3
Рахівська	475	6,0	250	250	0	0	3,7	1420	0,0	5,3
Всього	7870	100	6751	4097	1383	400	100	15907	100	4,7

Примітка: ¹ готелів та аналогічних засобів розміщування; ² об'єктів ресторанного господарства; ³ спеціалізованих засобів розміщення, ліжок у місяць максимального розгортання, у т. ч. у санаторіях (С); баз за відпочинку (Б); дитячих санаторіях (ДС).

Джерело: розроблено на основі [5]

Таблиця 7

Результат сегментації рекреаційних зон Закарпатської області за привабливою здатністю станом на 2014 р.

Рекреаційні зони	Рейтинг за наявними ресурсами								Середнє рейтингове значення	Рейтинг
	ІКР	ПЗФ	ФЛР	ВР	комфортності території	бальнеологічними		Інфраструктурними		
						фактичними	перспективними			
Ужгородська	1	5	10	5	1	2	6	4,67	4,3	2
Мукачівська	4	5	9	3	2	4	7	3,33	4,7	5
Великоберезнянська	14	1	3	7	1	8	5	6	5,6	9
Перечинська	12	5	4	8	1	7	7	5,67	6,2	10
Міжгірська	5	2	6	10	3	4	3	6	4,9	6
Воловецька	11	6	6	9	1	8	4	7,67	6,6	11
Свалявська	10	9	2	8	1	1	7	2	5	7
Іршавська	7	4	7	6	2	8	5	3,33	5,3	8
Берегівська	2	8	11	2	1	6	3	6	4,8	6
Хустська	6	7	8	4	1	3	2	5,33	4,5	4
Виноградівська	3	4	12	1	1	7	7	4	4,9	6
Тячівська	8	4	5	6	3	2	1	3	4	1
Рахівська	9	3	1	8	1	5	3	5,33	4,4	3

Джерело: розроблено на основі [1–9]

Відтак: 1) максимальною приваблюючою здатністю володіють Тячівська; Ужгородська, Рахівська, Мукачівська та Хустська рекреаційні зони; 2) мінімальну приваблюючу здатність мають Воловецька, Великоберезнянська та Перечинська рекреаційні зони.

Висновки. Результати оцінки унікальності ядра кластеру туризму та рекреації у межах рекреаційних зон Закарпатської області дозволили констатувати:

1. Оцінка водних ресурсів за критерієм придатності їх використання для задоволення туристично-рекреаційних потреб та густотою водойм та гідросітки дозволяє надати найбільш високий рейтинг Брегівській, Виноградівській, Хустській, Ужгородській, Мукачівській рекреаційним зонам. Оцінка бальнеологічних ресурсів виявила найкращу забезпеченість мінеральною водою із працюючих свердловин у межах таких рекреаційних зон, як Свалявська та Ужгородська.

2. У складі ядра кластеру туризму та рекреації Закарпатської області вагоме місце займають лісові ресурси (найбільш лісистими є гірські райони) та історико-культурні ресурси (їх частка максимальна у межах Ужгородської, Берегівської, Виноградівської, Мукачівської, Міжгірської рекреаційних зон).

3. Складовою ядра кластеру туризму та рекреації є кліматичні ресурси, що визначають загальну комфортність території щодо лікування та відпочинку. Так, умовами для кліматотерапії володіють усі рекреаційні зони Закарпатської області, проте максимально комфортними з цієї точки зору є Міжгірська та Тячівська рекреаційні зони.

4. Складовою ядра кластеру туризму та рекреації є пропускні спроможності інфраструктурних об'єктів. Станом на 2014 р. найбільша місткість: готелів та аналогічних засобів розміщування наявна у Виноградівській, Ужгородській, Мукачівській та

Свалявській рекреаційних зонах; спеціалізованих засобів розміщення – у Свалявській, Мукачівській, Тячівській та Хустській рекреаційних зонах; об'єктів ресторанного господарства – у Тячівській, Свалявській, Великоберезнянській, Іршавській рекреаційних зонах.

Отримані результати у перспективі можуть бути використані при формуванні проекту кластеру туризму та рекреації.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел ; 7-е вид. – К. ; Ірпінь : Перун, 2009. – 1736 с.
2. Відділ охорони культурної спадщини Управління культури Закарпатської ОДА [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.carpathia.gov.ua/ua/publication/content/516.htm>.
3. Головне управління статистики Закарпатської області [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uz.ukrstat.gov.ua/press/press.html>.
4. Екологічний паспорт Закарпатської області за 2014 р. / Держуправління охорони навколишнього природного середовища. – 95 с.
5. Збірник Закарпаття – санаторії та туризм / Головне управління статистики у Закарпатській області, 2014 р. – 102 с.
6. Маслиган Е.А. Генезис и специфика кластерного подхода к управлению экономикой / Е.А. Маслиган // Устойчивое развитие. – 2013. – № 6. – С. 147–152.
7. Молнар О.С. Оцінка наявного туристсько-рекреаційного потенціалу рекреаційних зон Закарпаття / О.С. Молнар, О.І. Марченко // Екологічний вісник. – 2008. – № 7. – С. 24–29.
8. Перелік територій та об'єктів природно-заповідного фонду/ Регіональний інформаційний центр «Карпати» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://carpaty.net/?p=27831&lang=uk>.
9. Явкін В.Г. Проблеми географії та менеджменту туризму / В.Г. Явкін, В.П. Руденко, О.Д. Король. – Чернівці : Рута, 2006. – 260 с.